

*and psychological technologies. It is emphasized that an important aspect of forming a positive opinion about an educational institution is a comprehensive image (logo, school yearbook, book of reviews for parents of students and guests of the educational institution; newspaper, magazine or website, etc.), which helps to provide visualization and emotional impact and helps to improve the rating in the educational services market. It was concluded that the formation of an innovative and attractive image of an educational institution is an important component of the methodical product of the school and the management actions of the leadership and the teaching staff.*

**Key words:** *educational institution, competitiveness, professionalism, pedagogical professional activity, organizational culture, image of the head, image of the teaching staff.*

**УДК 378.37.04:51**

**Ірина Михайленко**

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ORCID ID 0000-0002-5961-3616

DOI 10.24139/2312-5993/2023.01/310-323

## **ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

*У статті проаналізовано значення самостійної діяльності студентів у професійній підготовці, розглядаються найбільш поширені засоби дистанційного навчання для організацій самостійної роботи. Виявлено, що використання у освітньому процесі вищої школи новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, мобільних сервісів та всесвітньої мережі Інтернет стало необхідною умовою підготовки компетентного фахівця в умовах інформатизації суспільства. Зазначається, що організація самостійної діяльності студентів з використанням засобів дистанційного навчання допомагає індивідуалізувати процес навчання, застосовуючи окрему методiku для кожного студента, що дозволяє враховувати його індивідуальні особливості, розвивати здібності, підвищувати якість засвоєння знань та необхідних умінь. Виявлені переваги впровадження в освітній процес поширених у світовій практиці середовищ дистанційного навчання, зокрема системи Moodle. Розглядаються можливості використання дистанційних курсів, створених у системі Moodle, для організації самостійної роботи студентів під час вивчення вищої математики. З'ясовано, що дистанційне навчання надає нові можливості для більш активного залучення студентів в освітній процес і має ряд переваг перед аудиторним навчанням при організації самостійної діяльності студентів. Інструментарій, який використовують при дистанційному навчанні сприяє формуванню у студентів позитивної мотивації до навчання, самореалізації, самовдосконалення і самоконтролю.*

**Ключові слова:** *самостійна робота, самостійна діяльність, студенти, здобувачі вищої освіти, дистанційне навчання, система Moodle, інформаційно-комунікаційні технології.*

**Постановка проблеми.** Викликом вітчизняній системі вищої освіти у 2022 р. стали кардинальні зміни в організації освітнього середовища. У зв'язку з повномаштабною війною РФ проти України перехід у віртуальні мережі з простору навчальних аудиторій відбувся раптово і масово, загострив при цьому практичну реалізацію багатьох питань. Організація самостійної роботи студентів, ефективної взаємодії викладача зі студентами, студентами між собою стали головними проблемами, що потребують оновлення методик і технологій навчання на сучасні, адаптовані під реалії часу.

Сучасний етап розвитку вищої професійної освіти пов'язаний з переходом до практичної реалізації нової освітньої парадигми, яка спрямована на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів в умовах залучення до процесу пізнання інформаційних та телекомунікаційних комп'ютерних технологій, які формують навички самоорганізації та самоосвіти. Актуальність проблеми опанування студентами методів самостійної роботи зумовлена тим, що в період навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) закладаються основи професіоналізму, формуються вміння самостійної професійної діяльності.

**Аналіз актуальних досліджень.** Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що проблему самостійної роботи та методів її організації розглянуто в працях багатьох науковців. Серед яких, праці Л. С. Виготського, І. Я. Лернера, Н. Ф. Тализіної, Л. В. Жарова та інших. В даних трудах розкрито поняття «самостійність», «самостійна робота», «самостійна пізнавальна діяльність». Сутність самостійної роботи, технологію та методику її організації досліджували С. І. Архангельський, Ю. К. Бабанський, Є. Л. Белкін, Р. Р. Бікмурзина, І. Ф. Прокопенко, І. М. Реутова, Г. І. Саранцев, Н. О. Шишкіна та інші. Залучення інформаційних технологій у процес навчання розглядалося в роботах Б. С. Гершунського, Є. П. Полат; дидактичним та психолого-педагогічним проблемам використання комп'ютерних технологій в процесі навчання присвячені роботи Є. А. Бараксанової, Є. І. Машбіц, Є. Д. Нелунової та інших. Дистанційне навчання та його впровадження в освітній процес досліджували О. О. Андрєєв, О. М. Гольдін, В. М. Кухаренко, Н. В. Морзе та інші. Однак можливості дистанційного навчання і його вплив на організацію самостійної діяльності здобувачів зумовлюють потребу в подальшому дослідженні цього питання.

**Мета статті** – визначити основні форми і методи організації самостійної діяльності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання.

**Методи дослідження.** На різних етапах дослідження застосовано комплекс загальнонаукових методів: ретроспективний аналіз, порівняльний аналіз літературних джерел, спостереження для виявлення стану проблеми в теорії і практиці, структурно-системний аналіз та теоретичне моделювання.

**Виклад основного матеріалу.** Одним із пріоритетних напрямів державної політики є розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в усі сфери суспільного життя.

Використання у освітньому процесі вищої школи новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, мобільних сервісів та всевітньої мережі Інтернет стало необхідною умовою підготовки компетентного фахівця в умовах інформатизації суспільства. Тому стрімкими темпами розвиваються нові форми навчання такі, як дистанційне, електронне, мобільне та інші види навчання.

О.В. Співаковський стверджує, що використання сучасних інформаційних технологій в освіті сприяє: розкриттю, збереженню й розвитку індивідуальних здібностей тих, хто навчається, притаманного кожній людині унікального поєднання особистісних якостей; формуванню пізнавальних інтересів, прагнення до самовдосконалення та самореалізації школярів; забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, нерозривності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками і мистецтвом; постійному динамічному оновленню змісту, засобів, форм і методів процесів навчання і виховання (Співаковський, 2004).

Математика є не тільки потужним засобом розв'язування прикладних задач і універсальною мовою науки, але й також елементом загальної культури людини. Математична освіта сприяє розвитку особистості, її розумових здібностей та формує потребу в професійному рості та самовдосконалюванні.

Якість вищої освіти має багато вимірів. Стосовно особистості майбутнього фахівця – це зміни, які відбулися в особистості за період навчання у ЗВО. Тому жоден університет не робить спроб розвинути тільки одну єдину здатність у студентів, усі намагаються розвинути

багато здібностей і здатностей, сформувані різносторонню, обізнану у багатьох сферах, компетентноспроможну особистість.

Вирішення проблеми підвищення рівня математичної освіти в умовах дистанційного навчання потребує визначення індивідуальних особливостей студентів, які відрізняються за мотиваційними установками, загальними та спеціальними здібностями, рівнем наявних знань та сформованих умінь. Певні комбінації особливостей зумовлюють палітру індивідуальних відмінностей студентів. Індивідуально-відмінним є схильність до максимальної частоти контрольних оцінок у ході діяльності, ступінь дисонансу, який викликає потребу корекції дій тощо. Індивідуально-відмінною є також і тенденція до завищення строгості суб'єктивних критеріїв оцінки реальних результатів у порівнянні з нормативно заданими. Всі ці відмінності треба враховувати під час створення умов для самостійної роботи студентів-першокурсників, оскільки однією з причин утруднень у навчанні вищої математики першокурсників є відсутність навичок навчатися самостійно, планувати, організовувати та контролювати свої дії тощо.

Сучасні вимоги щодо підготовки фахівців закладів вищої технічної освіти передбачають організацію навчально-методичного забезпечення згідно з вимогами кредитно-трансферної системи навчання, цілеспрямованої на поглиблення та розвиток самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів, на думку Н.О. Шишкіної, – це такий вид навчальної діяльності, що виконується студентами з використанням розумових і (або) фізичних зусиль як під час аудиторних занять, так і в позааудиторний час. Головним завданням самостійної роботи є підвищення якості знань, формування пізнавальної активності, самостійності, позитивної мотивації, інтелектуальних умінь (Шишкіна, 2002).

Організація самостійної діяльності студентів означає сумісне планування студентом і викладачем самостійної навчально-пізнавальної діяльності, виконання запропонованих викладачем та визначених самостійно завдань, створення умов для корекції отриманих результатів, їхнього самоконтролю, контролю та оцінювання викладачем. У роботі Є. Л. Белкіна обґрунтовано умови, від яких залежить успіх самостійної діяльності здобувачів:

– сформованість у студентів пізнавального інтересу до знань (ця умова забезпечується єдністю самостійної роботи вдома та навчальної діяльності на аудиторних заняттях, зв'язок з життям, з практикою);

– педагогічне керівництво, спрямування і своєчасна допомога з боку викладача;

– дотримання дидактичних принципів, зокрема принципу доступності навчання, а саме посиленості запропонованих завдань для самостійної роботи (Белкін, 1989, с. 25).

Згідно із сучасним розумінням навчання як процесу керування формуванням особистості фахівця, самостійна робота студентів є способом формування самостійності та активності особистості, її репродуктивних і творчих здібностей, уміння орієнтуватися в теорії і практичних ситуаціях, ставити і самостійно вирішувати теоретичні та практичні завдання.

Головною метою самостійної роботи студентів є: засвоєння теоретичних знань, формування системи відповідних компетентностей, самостійності та активності особистості майбутнього фахівця.

Основними недоліками СРС в умовах традиційного навчання з погляду ефективності керування пізнавальною діяльністю студентів є:

- наявність одного органа керування (викладача) і великої кількості керованих елементів (студентів з різним рівнем підготовки та здібностей). Отже, викладач поставлений перед необхідністю однаково керувати якісно різними об'єктами впливу, власне кажучи, орієнтуватися на уявного, «усередненого» студента, а не на конкретну особистість в даній аудиторії;

- відсутність постійного викладацького контролю якості засвоєння навчальної інформації студентами, здійснення його лише при проведенні заліків, контрольних робіт і перевірок. Викладач не знає рівня засвоєння матеріалу тими, кого навчає, в будь-який момент процесу, а отже й не може оперативно коригувати свої педагогічні впливи. Зворотний зв'язок працює не постійно, а час від часу, зі значними перервами, інформація надходить із великим запізненням і в недостатньому обсязі;

- відсутність можливості повною мірою забезпечити стан постійної активної пізнавальної діяльності. Навчання – це двосторонній процес, в якому пасивність однієї з сторін автоматично викликає зниження його ефективності.

Названі недоліки можуть бути нівельовані за допомогою впровадження ІКТ. Виконання функцій керування навчальною діяльністю в ній варто розглядати як істотну ознаку застосування ІКТ в якості навчального засобу.

Підкреслимо наступні переваги організації самостійної роботи студентів з використанням ІКТ:

- індивідуалізація навчання (дозволяє забезпечувати і контролювати індивідуальний темп навчальної діяльності: студент має можливість самостійно обрати момент переходу до наступної порції навчальної інформації, задавати швидкість подання завдань і час їх виконання; надає можливість студенту самостійно переходити від більш високого ступеня складності навчального матеріалу до більш легкого і навпаки);

- інтенсифікація самостійної роботи (дає можливість раціоналізувати час, який при традиційному навчанні витрачається на демонстраційні моменти, пошук інформації тощо);

- зростання обсягу виконаних завдань (студент вибирає і визначає для себе ступінь складності навчального завдання, у нього є можливість спробувати свої сили на різних рівнях складності та врахувати прогалини у засвоєнні навчального матеріалу, при цьому комп'ютер може виконувати функції регулятора, попереджуючи студента, що його темп роботи або занадто повільний чи необґрунтовано швидкий);

- розширення інформаційних потоків при використанні мережі Internet (важливе дидактичне значення мають мультимедійні комп'ютерні ефекти, за допомогою яких можна демонструвати процеси і явища, які вивчаються)

- підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи (ІКТ забезпечують візуалізацію інформації, адже носієм інформації постає картина (анімація, графіка тощо)).

- ІКТ дає викладачеві нові можливості спілкування зі студентами та студентів між собою (месенджери, форуми, чати тощо);

- орієнтація на особистість здобувача (застосовуючи окрему методику для кожного студента, дозволяє враховувати його індивідуальні особливості, розвивати здібності, підвищувати якість засвоєння знань та необхідних умінь) (Дишлюва, 2019).

Зміст самостійної роботи студента при вивченні вищої математики визначається робочою навчальною програмою

дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача. Формування змісту самостійної роботи включає: визначення та обґрунтування необхідного переліку тем, питань і завдань, які виносяться на самостійне опрацювання студентів; визначення змісту та обсягу теоретичної навчальної інформації та практичних завдань з кожної теми, які виносяться на самостійну роботу; відбір методів та форм самостійної роботи студентів у системі дистанційного навчання; визначення форм та методів контролю за самостійним виконанням студентами завдань; розробка критеріїв оцінювання результатів самостійної діяльності здобувачів.

Самостійна робота студентів при вивченні вищої математики у системі ДН включає: підготовку до занять (лекцій, практичних, семінарських тощо); виконання завдань з даного модуля протягом семестру; роботу над окремими темами, які винесені на самостійне опрацювання студентів, за допомогою дистанційного курсу; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до колоквиумів, модульних і комплексних контрольних робіт; виконання розрахунково-графічних завдань, передбачених програмою модуля; участь у роботі факультативів, спецсемінарів тощо; участь у науковій і науково-методичній роботі кафедр, факультетів; участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, олімпіадах тощо; підготовку до підсумкової державної атестації, у тому числі й виконання випускної кваліфікаційної роботи відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Самостійну роботу студентів при вивченні вищої математики у системі ДН за способом організації можна умовно розділити на три основні групи (рис.1), які враховують підвищення рівня самостійної роботи студентів, що сприятиме більш свідомому й ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

До першої групи відноситься самостійна робота по опануванню нових знань; до другої – по формуванню умінь і навичок; до третьої – по застосуванню знань, умінь, навичок.

Результат СРС значною мірою залежить від її організації. Сучасні психолого-педагогічні концепції навчання вимагають такої його організації, яка, насамперед, забезпечує активне і самостійне вивчення студентом навчального матеріалу.

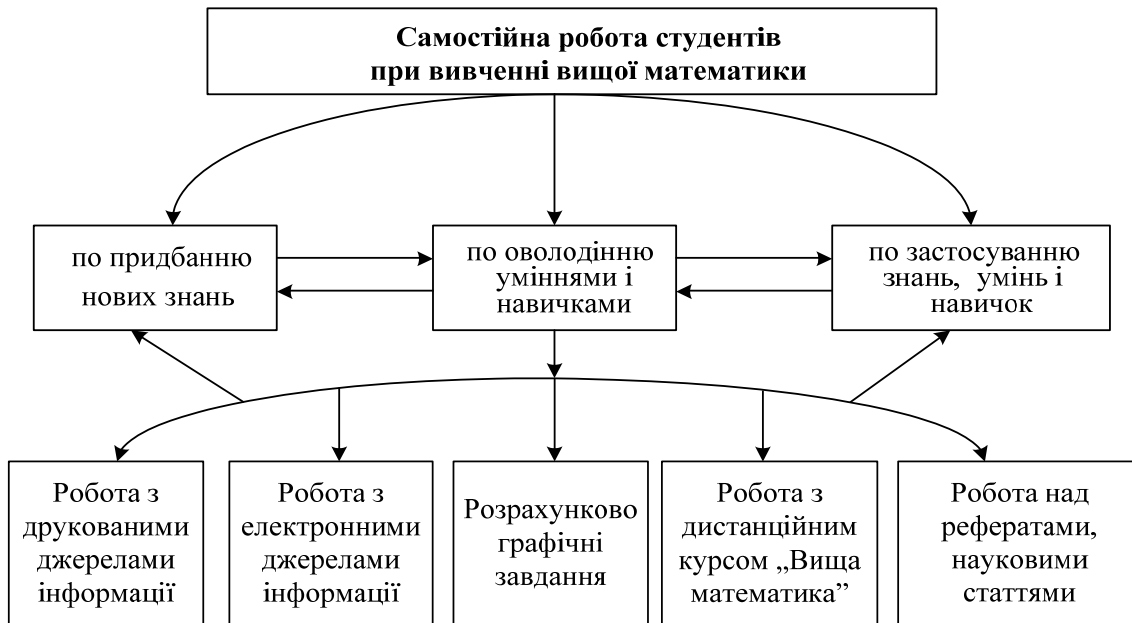


Рис. 1. Самостійна робота студентів при вивченні вищої математики у системі ДН

На всіх етапах проведення самостійної роботи викладач використовує дидактичний матеріал. Тільки за умови наявності відповідного комп'ютеризованого дидактичного забезпечення можна говорити про побудову ДН.

Дидактичні і методичні матеріали мають розроблятися з урахуванням основних дидактичних принципів: доступності; самостійності; індивідуальної спрямованості; наочності і моделювання; міцності; пізнавальної мотивації; проблемності.

При розробці дидактичного забезпечення навчання важливо враховувати не тільки об'єктивну складність предметного змісту навчального матеріалу та різноманітних завдань, але і різні способи засвоєння матеріалу та виконання завдань.

Для організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті створено навчальному сайті ХНАДУ за адресою: <https://dl2022.khadi-kh.com/> (рис. 2).

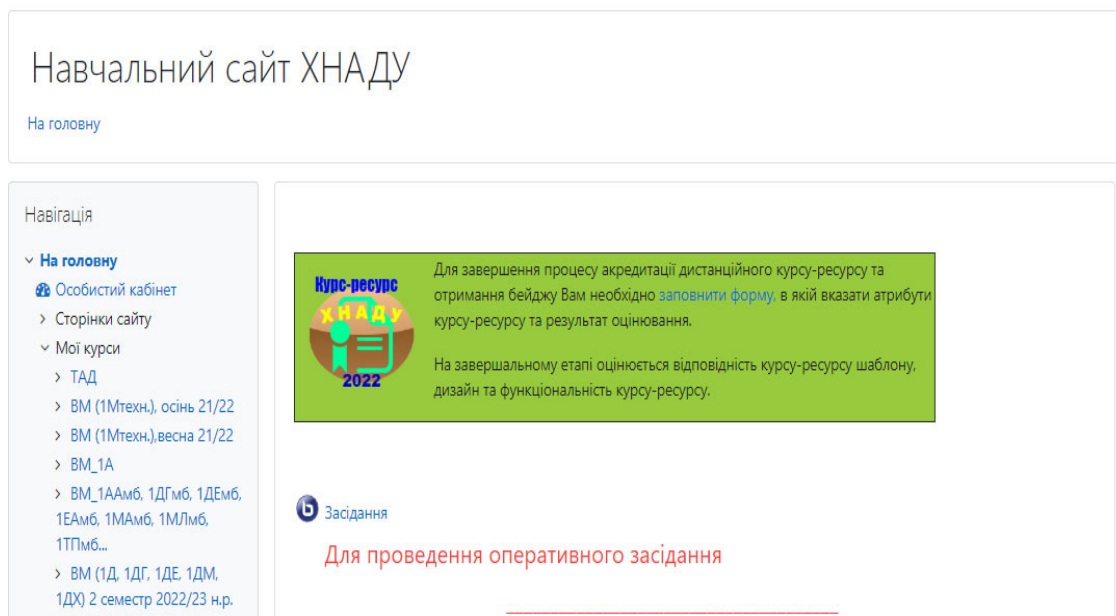


Рис. 2 Фрагмент головної сторінки навчального сайту ХНАДУ

На сайті представлені всі категорії курсів для здобувачів вищої освіти в ХНАДУ. При створенні дистанційних курсів кожен викладач має розмістити відповідний контент, який містить електронні навчальні матеріали дисципліни, рекомендовані джерела інформації, глосарій основних термінів, завдання для практичних та лабораторних занять, завдання самостійного опрацювання, тести і відео матеріали. Для організації навчання вищої математики нами було розроблено дистанційний курс «Вища математика» для здобувачів першого курсу, створений в системі Moodle, який орієнтовано на створення особистого навчального середовища та надає достатньо можливостей для підтримки комунікацій й спільної роботи зі студентами (рис. 3).

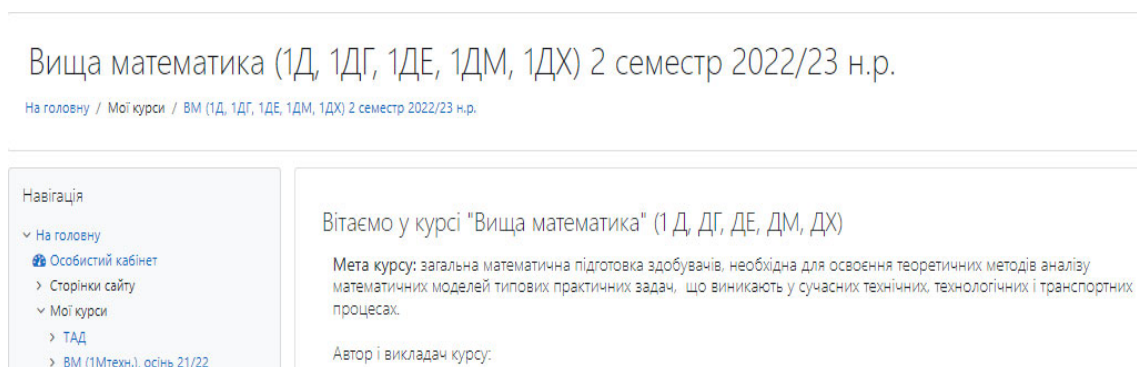


Рис. 3 Фрагмент сторінки дистанційного курсу «Вища математика»

У ході роботи над курсом студенти мають отримати навички самостійної роботи з навчальним матеріалом, застосовувати основні

теорії, методи та принципи математичних, природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук, сучасні моделі, методи та програмні засоби підтримки прийняття рішень для розв'язання складних задач будівництва та цивільної інженерії.

Основні завдання курсу:

- практична орієнтація у використанні математичних методів та формування відповідного ступеню креативності мислення;
- розвинення здатностей до побудови математичних моделей типових практичних задач;
- самовдосконалення в процесі здобуття рівня дослідницької орієнтації щодо застосування математичних методів у проблемних ситуаціях.

Дистанційний курс структуровано за темами, які включають в себе лекції і практичні заняття у електронному вигляді і відео-контент до них, контрольні питання, презентації лекції і практичних занять, тести тощо. В Курсі передбачено додавання окремих актичних елементів для організації самостійної діяльності здобувачів. Комунікація, спільна робота та отримання зворотнього зв'язку в групах відбуваються за допомогою форумів і чатів (рис. 4, 5).

The screenshot shows a user interface for a course. On the left, there is a sidebar with 'Мої курси' (My courses) listing various math courses. The main content area is titled 'II СЕМЕСТР' and 'Тема 1. Первісна. Невизначений інтеграл'. Below the title, there is a description of the topic and a list of resources: 'Лекція 1', 'Презентація, Лекція 1', 'Лекція 1', 'Контрольні питання до Лекції 1', 'Таблиця основних інтегралів', 'Практичне заняття 1', 'Практичне заняття 1', and 'Тест 1. Безпосереднє інтегрування'. At the bottom, it states 'Тест доступний. Максимальний бал - 8 балів. Час виконання 30 хв.'

Рис. 4. Сторінка курсу

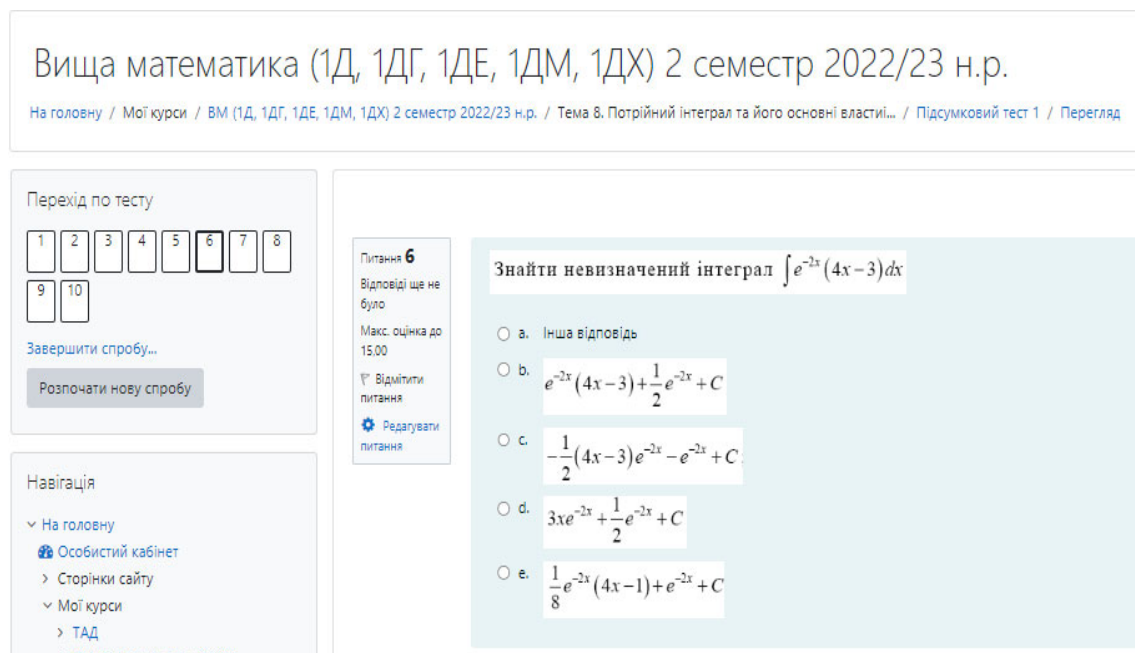


Рис. 5. Сторінка курсу з тестування

Використання дистанційного курсу для організації самостійної роботи студентів дозволить:

- індивідуалізувати, диференціювати та інтенсифікувати процес навчання (оптимальність поєднання індивідуальної, групової, колективної роботи навчання на заняттях);
- посилити мотивацію навчання за рахунок використання різних видів діяльності і джерел інформації (віртуальні мережі, як засіб отримання інформації);
- сформувати уміння студентів орієнтуватися в проблемі і шукати шляхи її розв'язання (комп'ютерне дослідження та моделювання);
- змінити характер пізнавальної діяльності студентів (підтримка особистих намагань студентів сформувати власний стиль навчальної роботи);
- діагностувати помилки і оцінки результатів;
- здійснювати контроль із зворотним зв'язком за наслідками діяльності студентів;
- візуалізувати навчальну інформацію;
- моделювати та імітувати об'єкти, що вивчаються або досліджуються;
- сформувати інформаційну компетентність викладача і студентів.

Запропонований курс дозволяє студентам отримати навчальні матеріали з вищої математики у будь-який зручний для них час з будь-якого пристрою, який має доступ до мережі Інтернет. Отже, створений нами дистанційний курс забезпечує умови для організацій самостійної діяльності студентів під час вивчення вищої математики в умовах дистанційного навчання.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.** Підвищення ролі самостійної роботи в процесі навчання у вищому навчальному закладі вимагає відповідної організації навчального процесу, модернізації навчально-методичної документації, розробки нових дидактичних засобів навчання, навчально-методичної літератури, спрямованої на ефективну організацію самостійної роботи студентів, а також розробки відповідних форм та методів контролю, оцінювання та коригування навчальних досягнень студентів.

Проведене дослідження доводить значущість та ефективність використання дистанційного курсу, створеного у системи Moodle, для організації самостійної діяльності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання під час вивчення вищої математики. Використання інтерактивних елементів курсу вимагає від студентів високого ступеня самостійності і пізнавальної активності; сприяє більш повному оволодінню студентами системою знань та вмінь, розвиває професійну спрямованість пізнавальної діяльності студентів, допомагає формуванню відповідних професійних і особистісних якостей.

Очевидно, що горизонти наших досліджень мають продовження в подальшому аналізі та використанні інших засобів дистанційного навчання при організації самостійної роботи студентів під час вивчення вищої математики, що забезпечить академічну мобільність майбутніх фахівців технічного профілю та сприяє підвищенню якості підготовки фахівців з високим та достатнім рівнем сформованості професійної компетентності.

#### ЛІТЕРАТУРА

- Белкін, Є. Л. (1989). *Педагогічні основи організації самостійної роботи студентів у ВНЗ*. О.: Знання. (Belkin, E. L. (1989). *Pedagogical basics of organizing students' independent work in universities*. O.: Knowledge).
- Биков, В. Ю. Кухаренко, В. М. (2008). *Технологія створення дистанційного курсу*. Київ: Міленіум. (Bykov, V. Yu. Kukharenko, V. M. (2008). *Technology for creating a distance course*. Kyiv: Millennium).
- Відкрита освіта: новітні технології у навчальному процесі та освітньому менеджменті як засіб інтенсифікації розвитку освітньо-наукової системи України*. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/721/>

*(Open education: the latest technologies in the educational process and educational management as a means of intensifying the development of the educational and scientific system of Ukraine. Retrieved from: <http://www.niss.gov.ua/articles/721/>).*

Дишлюва, С. (2019). *Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі.* Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/school/method/technol/6804/> (Dyshlieva, S. (2019). *Information and communication technologies (ICT) and their role in the educational process.* Retrieved from: <https://ru.osvita.ua/school/method/technol/6804/>).

Жалдак, М. І. (1991). Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і в ВНЗ. *Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі*, 3–16. (Zhaldak, M. I. (1991). Problems of informatization of the educational process in schools and universities. *Modern information technology in the educational process*, 3–16).

Співаковський, О. В. (2004) *Теоретико-методичні основи навчання вищої математики майбутніх вчителів математики з використанням інформаційних технологій* (дис.... д-ра пед. наук : 13.00.02). Київ (Spivakovskiy, O. V. (2004) *Theoretical and methodological foundations of teaching higher mathematics of future teachers of mathematics using information technologies* (PhD thesis). Kyiv).

Шишкіна, Н. О. (2002). Сутність поняття та функції самостійної роботи студентів. *Педагогіка та психологія*, 22, 144–149. (Shishkina, N. O. (2002) The essence of the concept and function of students' independent work. *Pedagogy and psychology*, 22, 144–149).

## SUMMARY

**Mykhailenko Iryna.** Organization of independent activities of higher education acquisitions during the study of higher mathematics in the conditions of distance education.

*The current stage of the development of higher professional education is connected with the transition to the practical implementation of a new educational paradigm, which is aimed at creating an integral system of continuous education, at expanding the scope of independent activity of students in the conditions of involvement in the process of learning information and telecommunication computer technologies that form skills self-organization and self-education.*

**Aim of the Study** - to determine the main forms and methods of organizing independent activities of higher education students in the conditions of distance learning.

**Research Methods:** retrospective analysis, comparative analysis of literary sources, observation to identify the state of the problem in theory and practice, structural and systemic analysis and theoretical modeling.

**Results.** One of the priority areas of state policy is the development of the information society in Ukraine and the introduction of the latest information and communication technologies (ICT) in all spheres of public life.

*The use of the latest information and communication technologies, mobile services and the worldwide Internet in the educational process of a higher school has become a necessary condition for the training of a competent specialist in the conditions of informatization of society. Therefore, new forms of education such as distance, electronic, mobile and other types of education are developing at a rapid*

pace. The organization of students' independent activities using distance learning tools helps to individualize the learning process, applying a separate methodology for each student, which allows taking into account his individual characteristics, developing abilities, and increasing the quality of assimilation of knowledge and necessary skills.

**Conclusions.** Distance learning provides new opportunities for more active involvement of students in the educational process and has a number of advantages over classroom learning when organizing students' independent activities. The toolkit, which is used in distance learning, contributes to the formation of students' positive motivation for learning, self-realization, self-improvement, and self-control/

**Key words:** independent work, independent activity, students, students of higher education, distance learning, Moodle system, information and communication technologies.

**УДК 37.01:373.5**

**Лілія Ребуха**

Західноукраїнський національний університет

ORCID ID 0000-0002-0054-0651

**Оксана Шквар**

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ORCID ID 0000-0003-0683-6557

**Наталія Казакова**

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ORCID ID 0000-0003-1499-3448

**Олександр Поліщук**

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ORSID 0000-0002-9838-7105

DOI 10.24139/2312-5993/2023.01/323-333

## **СУТНІСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ**

У статті проаналізовано сутнісні проблеми, що мають місце у проведенні професійної орієнтації в закладах загальної середньої освіти, де здебільшого старшокласникам важко визначитися із вибором професії: відсутність уявлень про ринок праці, професійну підготовку фахівців, умови майбутньої роботи та роботодавців, невідповідність вимог професії особистісним якостям учнів.

Визначено, що у профорієнтації важливою складовою є реалізація напрямків педагогічної діяльності вчителя, що включає безпосередню роботу з учнями, взаємодію з батьками, укладання договорів з роботодавцями з метою організації екскурсій для проходження школярами ідентифікації з професією, а відтак належного професійного самовизначення старшокласників. Окреслено змістове наповнення профорієнтаційної роботи в школі (1-4 класи, 5-7 класи та старші 8-11 класи), яке залежить від класу, в якому вона проводиться. Зазначено критерії ефективності профорієнтаційної роботи, що визначають рівень готовності учнів до професійного самовизначення. Показниками особистісного самовизначення в учнів є сформованість інтересів та схильностей, виокремлення власних здібностей, співвіднесення бажаного професійного вибору з індивідуальними можливостями, набуття знання щодо

Файл: 1,2023  
Каталог: G:\Пан Бо  
Шаблон: C:\Users\User\AppData\Roaming\Microsoft\Шаблоны\Normal.dotm  
Заголовок:  
Содержание:  
Автор: User  
Ключевые слова:  
Заметки:  
Дата создания: 21.08.2022 0:30:00  
Число сохранений: 94  
Дата сохранения: 21.06.2023 12:52:00  
Сохранил: User  
Полное время правки: 10 590 мин.  
Дата печати: 30.10.2023 10:04:00  
При последней печати  
    страниц: 415  
    слов: 130 012 (прибл.)  
    знаков: 874 982 (прибл.)